

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MĂINE"

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT

Tranziția din perspectiva intereselor naționale (II)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

În general, literatura de specialitate, de la noi și de peste hotare, consideră că tranziția este o denumire dată perioadei parcurse în prezent de țările foste socialiste, după răsturnarea vechiului regim sau sistem politic. Am abordat în articolul anterior unele aspecte ale relației dintre tranziție și sistemele politice.

Cum am menționat, conceptul de tranziție poate oglindi procese diverse, în etape diferite, de regulă etapele când au loc schimbări radicale iar opinia publică, nu în întregime, desigur, este practic descumpănită în privința direcțiilor

de dezvoltare. În asemenea condiții - scria P.P. Negulescu în cartea sa *Partidele politice* - "de această stare de spirit caută să profite, mai pretutendeni, unii agitatori puțin scrupuloși, împingând masele populare, în numele unor idei așa-zise noi sau înaintate, spre acțiuni politice primejdioase. Aceste încercări au atras pretutendeni atenția cugetătorilor politici, care cred că e o datorie a tuturor celor ce pot vedea limpede realitățile vieții sociale să contribuie la opera indispensabilă de luminare a opiniei publice".

Autorul român aducea în sprijinul

analizei sale asupra "capcanelor" timpurilor de tranziție observația lui Gustave Le Bon (din "Psihologie des temps nouveaux") potrivit căreia "cuvintele, formulele exercită o putere suverană asupra minții lesne crezătoare a maselor; a lumina aceste mase asupra adevăratelor interese e una din sarcinile cele mai superioare ale momentului de față. Nimeni nu se gândește totuși s-o facă. Politicienii caută să placă, nu să instruiască. Trăim într-una din acele perioade de tranziție în care popoarele șovăie între credințele vechi și

(Continuare în pag. 6)

**PRO
SCIENTIA
ET
PATRIA**

SUCCESS

**PROFESORILOR ȘI STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII SPIRU HARET
ÎN NOUL AN DE ÎNVĂȚĂMÂNT 1994-1995 !**

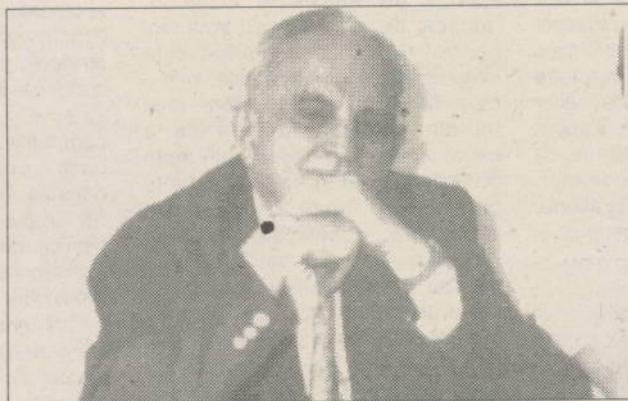
Cu speranță și încredere

Acad. Ștefan MILCU,
președinte de onoare
al Senatului Universității *Spiru Haret*

O pledoarie se poate adresa oricărui om, dar ea își găsește locul cu deosebire în fața tinerilor care nu se pot dezvolta decât cu încredere în viitor, cu speranța realizării aspirațiilor și posibilităților înzestrării personale. Această pledoarie se impune în actualitate când începe noul an universitar. Apelul este îndeosebi justificat pentru cei ce intră în învățământul universitar sau îl parcurg în fiecare an ca pe un început perpetuu, pentru că asimilarea cunoașterii se face în trepte succesive, dar niciodată încheiate. Universitatea ne deschide poarta spre cunoașterea și înțelegerea superioară a vieții umane și sociale. Tinerii sunt puși astfel în fața unui intimidant necunoscut, asemenea exploratorilor în fața unei jungle a ignoranței și întunericului neștiinței.

Înfățișarea este intimidantă, dar este posibil să fie învinsă,

(Continuare în pag. 6)

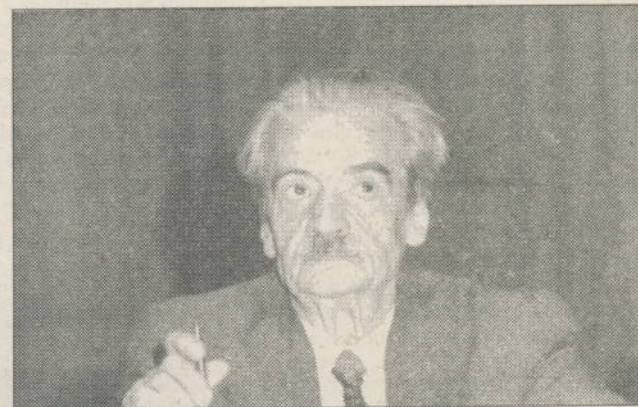
Studentii noștri

Acad. Radu VOINEA,
membru al Senatului Universității *Spiru Haret*

Un nou an universitar își deschide azi larg porțile. Liniștea apăsătoare a zilelor caniculare de vară face loc unei infuzii de tinerețe care pătrunde în interiorul locașurilor universitare. Totul se trezește dintr-o toropeală. Freământul întâlnirilor dintre studenții anilor superiori, după o binemeritată vacanță se împletește armonios cu emoția tăcută a "bobocilor" care pășesc cu timiditate și cu o bucurie stăpănită pragul învățământului superior.

Cadrele didactice, care în răstimpul lunilor de vară au îmbinat odihna cu activitatea de perfecționare a cursurilor și a lucrărilor practice de laborator, au trebuit să se ridice până la culmile celor mai importante și mai recente realizări științifice și performanțe culturale din domeniul lor de activitate, să le pătrundă, să le înțeleagă și să le facă să fie înțelese și de studenții lor- ceea ce nu este întotdeauna o operație simplă-sunt gata să-și înceapă prelegerile sau lucrările practice. Activitatea cadrului didactic este - iertat să-mi fie

(Continuare în pag. 6)

Gaudeamus igitur

Acad. Ion COTEANU,
rector al Universității *Spiru Haret*

Începe școala! Vin mămicile, tăticii sau bunicii cu fetițe și băiețași să-i dea în grija școlii, în clasa I, să-i vadă în bănci, să-i lase apoi pe șeama institutorilor ca să-i învețe az-buche, adunarea și scăderea, înmulțirea și împărțirea și tot ce se cheamă început de cultură. Liceenii se întorc și se bucură. Își povestesc isprăviile din vacanță - grozave - știți dumneavoastră!

Universitățile se pregătesc: admitere, restanțe, licență, absolvire.

Începutul de an școlar e prilej de bilanțuri, nu numai pentru elevi, studenți și cadre didactice. E și pentru ministerul de resort, căci trebuie să știe nu numai ce s-a făcut, ci să și prevadă. Nu-i vom spune noi, bunăoară, că numărul de studenți raportat la mia de locuitori plasează România printre ultimele țări, nici că ducem o lipsă acută de institutori cu (bună) pregătire pedagogică. I-ar trebui, după propriile sale afirmații, mai mult de 10 000.

(Continuare în pag. 6)

COLEGIILE

REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae - Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Miicu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Pământea

- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Duduță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu - Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Giunea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

NOTE DE LECTURĂ

O VIZIUNE MODERNĂ ASUPRA ORGANIZĂRII ECONOMICE

Recenta apariție la editura MAIKO a lucrării *Fundamentele practicii manageriale* avându-i ca autori pe specialiștii de marcă, profesor doctor Ion Petrescu și inginer Gheorghe Seghete, director general al S.C. "FARTEC" S.A. Brașov, pare, la prima vedere, că se înscrie în obșnuitul "erei revoluției manageriale", declanșată în țările dezvoltate în perioada de după cel de-al doilea război mondial, și continuată până în prezent, inclusiv, în țările cu economia în tranziție după anii '90. În realitate, volumul la care ne referim face excepție de la pletera lucrărilor obișnuite despre management publicate, în ultimii patru ani în țara noastră, într-o măsură mai mare sau mai mică sub impulsul conjunctural al nevoilor imediate ale tranziției în care predomină efortul compilerilor de altfel meritoriu -, tarat fie de poziționări exclusiv pe plan teoretic, fie de prezentări empirice pe cât de interesante, ca studii de caz, pe atât de limitative ca putere de generalizare.

Volumul este logic structurat în trei părți (Introducere în practica managerială; Practica în managementul general; Practica în managementul funcțional) și 22 de capitole. El prezintă în mod unitar caracteristicile și modalitățile de realizare în practică a elementelor constitutive și sferelor atribuționale ale managementului general și funcțional, precum și modalități de creștere a eficienței muncii în orga-

nizarea activității direcțiilor, serviciilor funcționale și secțiilor de producție.

O primă remarcă generală asupra lucrării se referă la capacitatea autorilor de a aborda sistemic și complex o multitudine "necesară și suficientă" de aspecte legate de organizarea și conducerea societăților comerciale și compartimentelor acestora, îmbinând teoria și practica managementului din economiile mature de piață cu cerințele specifice unei economii în tranziție cum este cea a României.

Din punctul de vedere al acoperirii problematice, dacă avem în vedere că lucrarea are ca titlu numai fundamente ale practicii manageriale, considerăm că autorii și-au propus și în foarte mare măsură au reușit să răspundă, nu exagerăm, cerinței de surprindere quasi-totală a esențialului, inclusiv a celei de prezentare în ordine cronologică a evoluției gândirii în domeniul respectiv, în România și în străinătate.

O a doua remarcă, tot cu caracter general, pe care dorim s-o supunem atenției, vizează valoarea euristică a multiplexelor exemplificări prin studii de caz, elaborate de manageri experimentați, care conferă veracitate și accesibilitate praxis-ului managerilor din cele mai diferite sectoare ale economiei și societății.

Studiul, în ansamblul său, beneficiază de fundamentări prin prisma aplicării principiilor managementului strategic (p. 143-149), a cărei principală caracteristică constă în determinarea direcțiilor pe termen lung și a performanțelor organizării, asigurându-se formularea atentă și riguroasă, implementarea propriu-zisă și evaluarea strategiei cu elementele sale determinante care sunt: mediul extern, situația internă și obiectivele care trebuie urmărite. Practic numai prin managementul strategic se pot asigura o evaluare continuă a schimbărilor interne și externe și o ajustare a abordărilor competitive, statice și dinamice, pe baza evaluării respective. La paginile 146-147, autorii arată că "în implementarea strategiei și politici de dezvoltare a societății comerciale, un suport esențial îl reprezintă planificarea (subl. ns.)" - fundament al procesului managerial - care comportă trei aspecte principale: a) însușirea sau asimilarea planului; b) disciplina de plan; c) acceptarea schimbării.

Instrumentele planificării și ale planului, în cadrul strategiei întreprinderilor, sunt tratate în lucrare la adevărata lor menire și potențialitate, fără ca autorii să evite termenii respectivi pe motivul că ar fi

fost folosiți și în economiile ex-socialiste, cu planificare centralizată. În acest context, interesant este și modul de inserare a principalelor metode manageriale operative (p. 379), precum și a trăsăturilor caracteristice managementului prin obiective (p. 381-409)

În multitudinea abordărilor se înscrie în mod organic și problematica practică a managementului financiar în etapa de tranziție la economia de piață, relevându-se aspectele următoare: semnificație, definiție, obiect, bugetul de venituri și cheltuieli, capitalul și decizia financiară, controlul financiar, procesul de analiză financiară și valorizarea rezultatelor acțiunilor financiare, de creștere a eficienței și profitului.

Ultimul capitol din lucrare (last but not least) este consacrat managementului resurselor umane în care sunt prezentate dens aspecte esențiale legate de: organizarea și planificarea resurselor umane, recrutarea și menținerea personalului, orientarea și selecția profesională, asimilarea și integrarea noilor salariați, aprecierea salariaților în ordinea meritelor, problemele sănătății și ale protecției muncii, investigarea stării de spirit a salariaților.

Nu putem să nu menționăm vasta literatură de specialitate adusă la zi, pe care autorii au consultat-o, precum și meritele incontestabile de sistematizare și sinteză ale materialului. Lucrarea poate fi considerată și un manual autentic și accesibil, în funcție de interes, atât începătorilor cât și celor avansați în ale managementului. Fără îndoială, lucrarea se remarcă prin faptul că prezintă noutățile de ultimă oră din domeniul managementului, putând concura cu șanse mari alături de alte lucrări publicate în țară și străinătate în aceleași domenii.

Felicitând autorii pentru înalta ținută științifică și modul de prezentare, recomandăm lucrarea unui cerc cât mai mare de cititori, fiind convingși că fiecare dintre aceștia va reuși, după lectura ei, să-și îmbogățească și să deschidă larg avanposturile cunoașterii, utile nu numai actului managerial, dar și celui de comportament social căci, în ultimă analiză și păstrând proporția, fiecare individ își este "managerul" propriei sale existențe sociale.

■ Dr. Gheorghe ZAMAN, directorul Institutului de Economie Națională

"Legea neamului ne leagă"

Aceasta era deviza Familiei Brătianu al cărei fir coboară în timp până la sfârșitul secolului al XVI-lea, când un Eftimie din Brătieni, cu largi ramificații genealogice în stânga, dar și în dreapta Oltului, pune bazele documentare ale unei dinastii de oameni politici cu rezonanțe naționale și internaționale. Și după patru secole de atestare documentară, când cunoaștem destinul acestei familii, cercetătorul atent poate conchide - așa cum o atestă și recenta expoziție de fotografii, organizată la Biblioteca Academiei Române și consacrată lui Ion I.C. Brătianu (1864-1927), cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la nașterea marelui nostru bărbat de stat - că amintita deviză a fost pe deplin respectată și transformată într-o supremă lege morală în care, practic, s-au regăsit toate valorile reprezentative românești. Ba mai mult, am zice: tocmai ea devine piatra de hotar care marchează creșterea și descreșterea valorii de reprezentare a mai multor familii istorice, în sensul că respectul față de acest fundament al tradiției noastre a condus de fiecare dată spre o biruință, spre o ascensiune, pe câtă vreme ignorarea sau simpla abatere de la spiritul ei a apăsât asupra urmașilor ca un blestem. Regăsim aici deopotrivă virtuțile și riscurile celor ce-și asumă, ca expresie a unei chemări launtrice, o conduită morală fundamentală: aderarea la puterea ei de viață își dă aripi, pe când abaterea, inconsecvența echivalează cu oprobriul istoriei. Supremă lecție oferită,

parcă, special pentru zilele noastre!

Este lecția pe care Ion I.C. Brătianu și-a însușit-o încă din anii copilăriei și ai formației sale intelectuale, mai întâi ca un conștiincios frecventator la Ecole preparatoire și apoi ca student la Paris, viitor inginer de poduri și șosele. Asupra întregii acestei perioade stăruie, ca un puternic factor modelator, prezența tatălui Ion C. Brătianu, binecunoscutul luptător pașoptist și

Însemnări la o expoziție organizată de Biblioteca Academiei Române

viitor prim-ministru, în mai multe rânduri, sub domnia lui Carol I. "De la părintele, meu - mărturisește Ionel, cel mai mare dintre cei trei băieți - am primit o mare învățătură. El ne zicea: în chestiunile mari să judecați cu inima; ea nu te înșală acolo unde mintea poate să se întunece". Așadar, tatăl este întâia putere exemplară a iubirii de țară, din care s-a împărtășit cu evlavie și Ionel Brătianu până în anul din urmă și în baza căreia și-a ales colaboratorii, a legat prietenii, și-a delimitat adversarii, militând de fiecare dată cu ardoare pentru uni-

tatea și independența națională nu numai a neamului său, ci a tuturor popoarelor din atât de frământata Europă de Răsărit și Centrală. "Iubirea ce o simțeam amândoi pentru România - mărturisește Regina Maria în Memoriile sale - ne-a făcut să recunoaștem unul într-altul puterea noastră de a munci și de a ne dovedi prin fapte patriotismul". A dovedi prin fapte patriotismul - iată o altă lecție exemplară, oferită de generația Marii Uniri urmașilor parcă din ce în ce mai nevărstnici. Un patriotism generos, tolerant, larg deschis către toate valorile lumii și care tocmai de aceea știe foarte bine că dimensiunile universale ale spiritului nu pot fi atinse decât prin sublimarea spiritului național. Și astfel, tocmai pentru că a fost un foarte mare român ca sensibilitate și mod de gândire, Ion I.C. Brătianu a atins o valoare reprezentativă care-l așează în galeria marilor bărbați de stat europeni, din primul sfert al secolului XX. Postură din care el a ținut să-și exprime adevăratul său testament politic astfel: "Adevăratul mare european este acela care contribuie la dezvoltarea Europei prin dezvoltarea forțelor naționale pe care le reprezintă".

Este suprema învățătură pe care, din incinta sacră a istoriei, Ion I.C. Brătianu ne-o adresează peste ani ca pe un îndemn, celor de azi și urmașilor noștri, spre a nu rătăci într-o pădure cu zarea închisă din cauza neluării în seamă a copacilor.

■ Mihai IORDĂNESCU

La Universitatea SPIRU HARET

NODUL GORDIAN AL PRIVATIZĂRII MĂCAR ACUM SĂ SCĂPĂM DE O LEGISLAȚIE NEFERICITĂ (II)

Acad. Alexandru BĂRLĂDEANU

"Opinia națională" (nr. 61/1994) a reprodus parțial articolul cu titlul de mai sus, preluat din ziarul "Economistul". Același ziar a publicat recent (nr. 514/21 septembrie) partea a doua a articolului, în care autorul își expune punctele de vedere asupra proiectului Programului de privatizare în masă. Reluăm, în cele ce urmează, fragmente din acest articol.

TENTATIVA ZBORULUI CU O SINGURĂ ARIPĂ

Când am scris prima parte a articolului meu nu mă puteam referi la vreun proiect publicat al executivului privind modificarea Legii privatizării (nici nu știu dacă Guvernul avea în acel moment un astfel de proiect definitiv, pentru că la Parlament proiectul a fost trimis mai târziu), ci numai la expunerile verbale făcute - începând cu domnul prim-ministru - în cadrul programului de lămurire și mediatizare a intențiilor guvernamentale.

Acum acest proiect există și în observațiile mele mă pot referi la lucruri precise, astfel încât ne aflăm pe un teren concret.

Așadar, privatizarea, la noi, se face, în proporție de 30 la sută din capitalul social - prin împroprietărire gratuită, iar restul - sau o parte a restului - prin cointeresearea investitorilor. Prima formă urmărește scopuri sociale - asupra cărora nu e locul să mă mai opresc - egalitate de șanse... etc. etc. - cu efecte economice reduse, a doua urmărește eficiența economică, cu unele consecințe sociale negative, în primul rând cu polarizare socială.

(A se vedea cât de repede - amețitor! - se desfășoară acest proces la noi în țară - propagând la un pol sărăcirea și la celălalt acumularea de bogăție în mâini reduse ca număr. Desigur, orice transformare socială de proporțiile celei prin care trecem noi impune anumite "costuri sociale", dar nu e permis ca să transformăm această noțiune într-o umbrelă, sub care să se ascundă toate greșelile de politică economică).

I. În aceste condiții, ce semnificație practică și ce efecte are propunerea guvernului ca, în caz când cererea împroprietăririi depășește cota de 30 la sută la unele societăți, ea să fie urcată la 60 la sută, iar în unele cazuri chiar la 80 la sută? În legea veche cota era unică și plafonată - 30 la sută.

a) În primul rând, guvernul nu socotește necesar ca în expunerea de motive să justifice opțiunea sa. Orice problemă economică poate avea mai multe soluții. Alegerea oricăreia dintre ele izvorăște dintr-o motivație, dintr-o cântărire a argumentelor pro și contra. Este inexplicabil faptul că în timp ce în prima

parte a expunerii de motive - partea în care se explică necesitatea și felul cum se rezolvă problema certificatelor, a cupoanelor etc., autorii sunt convingători și expunerea lor argumentată - în cele ce urmează, referitor la noile soluții propuse de guvern, expunerea în fapt doar parafrazează textul legii, fără argumentare, fără o motivație - cu toate că rațiunea existenței expunerii de motive constă tocmai în această argumentare.

E adevărat, înțelegem că ne găsim în situația când cererea de acțiuni este mai mare decât oferta - dar ceea ce se propune este singura soluție sau este ea cea mai bună? Și în economia capitalistă sunt cazuri când cererea depășește oferta - dar aceasta nu duce automat la sporirea numărului de acțiuni - ci cel mult la o eventuală creștere a prețului acestora.

b) În al doilea rând, cota de 30 la sută pentru fiecare societate este înscrisă în lege. Pe această bază s-a lucrat totul până acum. Se pare - spun se pare, pentru că autorii proiectului nu o spun expres nicăieri - că acum se dorește ca cele 30 la sută să fie o medie pe țară, situația fiecărei societăți putând fi diferită, până la 80 la sută. Înseamnă că la altă societăți cota va fi sub 30 la sută. Dar cum cota 30 la sută a fost deja predată FPP-urilor, cum se va proceda? Art. 3, alin. 5 spune că Agenția Națională de Privatizare, FPS și FPP vor emite norme metodologice de regularizare a cotelor de capital social, fără să se spună ce vor urmări aceste norme. Numai de aici, pe ocolite, deducem, că, probabil, 30 la sută vor rămâne o medie pe țară. Dacă este așa, cum se va face regularizarea pe total țară dacă jumătate din societăți ar fi, conform proiectului, scoasă din privatizarea actuală? Deocamdată am intrat în vag și plutim în el. Iar dacă per total sau la unele societăți regularizarea duce la o cotă sub 30 la sută cum se va proceda - se vor restitui statului diferențele? În loc de privatizare se va face reetativizarea?

Însuși modul în care se permite această ridicare a cotelor suscită obiecțiuni. Dreptul de a urca până

la 60 la sută din capital este lăsat pe seama societăților, iar urcarea la 80 la sută o poate face FPS sau ANP.

Orice regim de excepții naște erori, abuzuri și corupție. Sunt convins că ne vom găsi în fața acestei situații, dacă prevederile rămân așa cum sunt în proiect. Lupta împotriva corupției trebuie dusă nu numai post-factum, ci și prin prevenire, eliminând, unde se poate, condițiile ce o fac posibilă.

c) Dar toată această argumentare devine inutilă în fața unei întrebări la care nici proiectul, nici expunerea de motive nu dau nici un răspuns. Care va mai fi interesul investitorilor de a participa la privatizare dacă voința lor este de la început condamnată să fie minoritară în societate? Posesorii de capital investesc pentru a conduce societatea, nu pentru a fi conduși: tocmai în acest scop se face privatizarea.

Unde va mai fi, în aceste condiții, atracția pentru investitor, unde sporirea eficienței?

Din privatizare rămâne o vorbă frumoasă, căci dacă la societățile cu perspectivă capitalul nu mai are loc unde să se plaseze, ce îl va face să se îndrepte spre cele la care renunță înșiși împroprietăriții pe gratis?

În ce mă privește, am fost încă de la Legea 15/1990 apărător al ideii de împroprietărire gratuită - pentru motive de politică socială, dar nu mai mult de 30 la sută. O depășire a acestui prag deja împietăiește asupra economicului - care până la urmă, stăgând, va fi dăunător și intereselor sociale.

Pe baza considerațiilor generale expuse mai sus și pe baza motivațiilor practice - în concluzie, părerea mea este că sporirea cotei de 30 la sută pentru împroprietărire este de natură a duce la dezinteresarea capitalului, la îndepărtarea lui și, în acest mod, la compromiterea sau îngreunarea realizării ideii de privatizare, adică a șanselor dezvoltării viitoare. Ar fi o tentativă de zbor cu o singură aripă.

II. Legată de aceleași aspecte este propunerea Guvernului de a reduce numărul de societăți supuse privatizării de față (în fond, repet, este vorba de finalizarea împroprietăririi, oprită la mijloc de drum, după ce cota de 30 la sută a fost luată de la stat).

a) Guvernul propune să aprobe el o listă de 3 000 societăți din cele circa 6 000 privatizabile, e adevărat - "dintre cele mai profitabile". Deci intenția Guvernului izvorăște din grija pentru cetățean. Or eu, cetățean, cu toată recunoștința, consider totuși că Guvernul nu are dreptul să facă așa ceva și nu accept ca această listă să fie stabilită de Guvern într-un clasic mod paternalist. În primul rând, chiar dacă voi studia și cunoaște lista propusă, mie îmi rămâne total necunoscută lista celorlalte 3 000 societăți, deci dreptul meu de a alege este știrbit, înjumătățit. Nu cunosc nici ponderea capitalului lor social în capitalul național, nici numărul de salariați, amenințați de șomaj, nimic.

Guvernul are datoria să-mi pună la dispoziție lista întregă a întreprinderilor privatizabile, cu radiografia necesară pentru a-mi oferi elemente de judecată și, fără nici o preocupare paternalistă, să-mi lase libertatea de a alege, chiar cu riscul, pe care mi-l asum, de a greși. Oricum, chiar alegând din cele 3 000, pot alege greșit.

Or, art. 5, prevede că salariații și

respectivii pensionari la societățile nenominalizate prin listă, pot preschimba certificatele și cupoanele la aceste societăți. Deci restul cetățenilor nu pot participa la împroprietărire decât la societățile nominalizate de Guvern. Fie la societatea unde ești salariat fie la societățile stabilite în lista guvernului - altă soluție nu există.

b) Guvernul nu mă lămurește asupra întrebării: va ajunge capitalul social (de fapt 30 la sută) de la numai 3 000 de societăți pentru a satisface cererea celor circa 16, 5 milioane de împroprietăriți, fiecare cu drepturi de circa 900 mii lei?

c) Aproape tot proiectul de reformă se referă în fapt la împroprietărire celor 30 la sută. Este însă încă un articol (7) care se referă și la soarta celor 70 la sută ce rămân. Prin acest articol se prevede că acest capital se va vinde prin licitație, contra numerar. Prin articolul 15, alin. 2, se prevede că pentru societățile nenominalizate în listă se pot iniția și alte proceduri de privatizare, stabilite prin lege, deci este clar că pentru cele 3 000 societăți nominalizate privatizarea se poate face numai prin licitație. În primul rând - de ce? Restrângând gama mecanismelor, posibile pentru privatizare, nu se îngreunează însăși realizarea acesteia? În al doilea rând, care este relația dintre lista de privatizări propusă de Guvern și cea aprobată de Parlament ca program de privatizare. Se anulează lista Parlamentului și se înlocuiește cu cea aprobată de Guvern?

În concluzie, consider că privatizarea trebuie să cuprindă toate societățile privatizabile. Ce privatizare în masă este aceea în care jumătate din societăți sunt (provizoriu cred) scoase din operație?

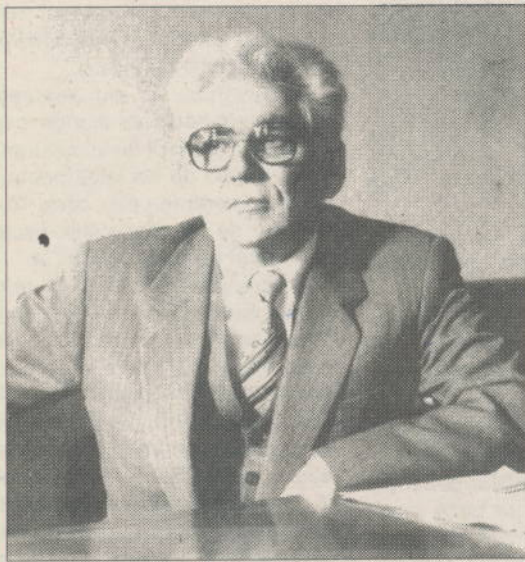
Acestea sunt observațiile pe care le supun opiniei publice și în primul rând membrilor legislativului. Îmi dau seama că unele dintre ele ating elemente de bază ale eșafodajului proiectului guvernamental, dar le fac pentru că le consider adevărate, iar la vârsta mea eu nu am timp decât pentru adevăr. Desigur, este adevărul meu, care poate fi combătut și respins, dar cu o singură condiție: acest lucru să se facă pe bază de argumente și în deplină seninătate.

P.S. Când acest articol a fost conceput (prima parte era deja apărută) am ascultat mesajul domnului președinte Iliescu în fața Parlamentului. M-a surprins plăcut, așa spune chiar cu oarecare bucurie, constatarea anumitor coincidențe între unele idei ale domniei sale (vorbesc despre domeniul economic) și cele pe care eu, precum domnia sa o știe foarte bine, le împărtășesc încă de pe când eram președinte al Senatului.

La Universitatea SPIRU HARET

Universitatea Spiru Haret la început

Să fim exigenți

Noi pregătim specialiști și nu putem fi lipsiți de răspundere față de acești tineri care intră în competiție pe piața muncii intelectuale.

Dorim și milităm ca absolvenții noștri să fie cei mai buni sau cel puțin la nivelul celor de la facultățile cu experiență bogată din învățământul de stat.

■ Prof. dr. Aurelian BONDREA
Președintele Fundației *România de Mâine*
și al Senatului Universității *Spiru Haret*

Depășind propriile performanțe

Doresc din inimă ca noul an de învățământ să debuteze cel puțin la parametri atinși anul trecut, când momentul inaugural aureolat de prezența unor distinși și prestigioși dascăli, a avut o încărcătură deosebită, emoțională și educațională, când am beneficiat de cursuri tipărite la majoritatea disciplinelor, de posibilitatea ca orele de laborator să le efectuăm în Centrul de Calcul al Universității "Spiru Haret", de șansa de a audia unul din cele mai interesante și de mare actualitate cursuri ținute de academicianul Anghel Rugină, marele patriot român care a știut să-l agrementeze cu adevărate lecții de etică și comportament în economia concurențială de piață.

Aș dori ca toate aceste bucurii să poată fi reeditate pe un plan superior, mai larg în anul care abia începe.

În ceea ce mă privește aș dori din suflet să pot să-mi depășesc propriile performanțe, care deși s-ar părea a fi modeste, obținerea lor pentru mine a însemnat un efort de voință. Mă gândesc, în primul rând, la media cu care am încheiat anul I - peste 8,00 -, pentru a putea deveni bursier. În al doilea rând, la posibilitatea de a pătrunde mai adânc și de a stăpâni tehnicile de calcul, de management astfel încât să inspire încredere că pot lucra singur pe un computer adevărat în cele mai diferite programe. Firește, o atare dorință nu depinde numai de mine, ci poate mai ales de profesorii mei. În al treilea rând, îmi doresc foarte mult să pot să audiez în continuare cursul profesorului Anghel Rugină a cărui lucrare remarcabilă a apărut la Editura Fundației *România de Mâine* fiind publicată în paginile revistei *Opinia națională* - "Teoria și practica economică în epoca de tranziție și după" pentru a putea înțelege mai bine procesele și mecanismele acestei perioade, având și "bobocii" această șansă. De asemenea, ar fi ideal să putem beneficia de toate cursurile tipărite sau să avem acces la ele la Biblioteca Universității.

Doresc cu aceeași ardoare tuturor distinșilor noștri dascăli din Universitatea *Spiru Haret* ca laboriosul dumnealor efort didactic și educațional să fie răsplătit pe deplin de bucuria de a avea studenți demni de prestigiul acestei instituții de elită a învățământului superior.

■ Radu Mihai DAVIDESCU,
student, anul II, Facultatea de Marketing și Comerț Exterior

NON SCHOLAE, SED VITAE DISCIMUS!

Începutul unui an universitar echivalează, în fond, și cu începutul unei cariere. De aceea, în ciuda euforiei, bucuriilor firești pe care le stârnește, trebuie să înțelegem că evenimentul acesta, atât de îndrăgit de profesori și studenți, nu este numai o sărbătoare, ci și prima zi dintr-o muncă susținută, organizată, temeinic planificată, de care depind, în gradul cel mai înalt, și rezultatele examenelor - succesele noastre de mai târziu.

Acumulările bruște, forțate, cu nopți nedormite, cu zile de spaimă și de agitație nu dau rezultatele dorite. Noi, cei care avem o îndelungată experiență în acest sens, ne îngăduim să atragem atenția studenților asupra acestui adevăr necontestat.

Fiecare student este singurul răspunzător de rezultatele pe care le obține la examene. De aceea, cercetarea bibliografiei, sistematizarea notițelor de la cursuri și seminarii, alcătuirea de fișe trebuie să înceapă chiar din prima zi a anului universitar.

Parcurgem o perioadă marcată de ideea de concurență, de spiritul de inițiativă, care nu se mai împacă - sub nici o formă - cu dădăceala mărunț didactică, cu sfaturi bătrânicioase, cu autoritate administrativă, care nu se mai justifică. Etapa aceasta cere fiecărui student să aplice în practică înțeleptul îndemn al lui Seneca cel Tânăr: *Non scholae, sed vitae discimus* (lat. "nu pentru școală, ci pentru viață învățăm").

Deci, să ne fie clar că vremurile actuale ne cer să învățăm creator, inteligent, nu numai pentru obținerea de note, ci pentru a putea fi folositori semenilor noștri, vieții noastre, societății care mâine își va rezema speranțele pe umerii generației noastre tinere. O generație care trebuie să ia viața în serios, pentru ca viața să o ia în serios, la rândul ei.

■ Prof. dr. Florin POPESCU,
decanul Facultății de Limba și Literatură Română

CONDIȚII OPTIME DE LUCRU

Facultatea de Muzică din cadrul Universității *Spiru Haret* intră în al treilea an de activitate, având drept obiectiv pregătirea superioară a unor cadre didactice de specialitate, a căror lipsă este atât de acută în școlile de orice profil.

Pornind de la o asemenea cerință și răspundere, nu uităm nici o clipă sensurile adânci ale îndemnului pe care ni l-a lăsat Dumitru G. Kiriac - ilustrul pedagog și compozitor înaintaș - formulat strict în sintagma "soarta muzicii în școală se

hotărăște", iar facultatea noastră s-a pus, de la început, în slujba acestui înalt deziderat al artei și culturii poporului român.

Numărând, în prezent, peste 250 studenți veniți din toate colțurile țării, ne punem mari nădejdi în seriozitatea cu care ei se vor pregăti și în acest nou an universitar 1994-1995 - așa cum, de altfel, ne-au demonstrat și până acum - în care scop, cu sprijinul Fundației *România de Mâine*, li se asigură, în continuare, condiții optime de

lucru, printre care: un distins corp profesoral de specialitate; elaborarea și multiplicarea tuturor cursurilor și partiturilor necesare studiului temeinic; planuri de învățământ de aceeași structură ca și cele ale Academiei de Muzică; spații corespunzătoare activităților specifice etc.

Întrucât ne-am obișnuit deja cu interesul deosebit manifestat de către studenții noștri la cursurile, seminariile și examenele de rigoare, acum, la intrarea în noul an universitar, nu putem să ne dorim decât succese și satisfacții tot mai mari pentru toți deopotrivă:

conducerea Fundației, a Universității și Facultății și, desigur, nu în ultimul rând, pentru profesori și studenți, de a căror pasiune, abnegație și dăruire depinde totul.

În fața noastră se conturează, așadar, încă un prilej pentru afirmarea și mai pronunțată în noul an de activitate a locului și menirii acestei facultăți în contextul celorlalte institute de învățământ superior muzical.

■ Prof. univ. dr. Victor GIULEANU,
decanul Facultății de Muzică

COMUNITATE DE ASPIRAȚII

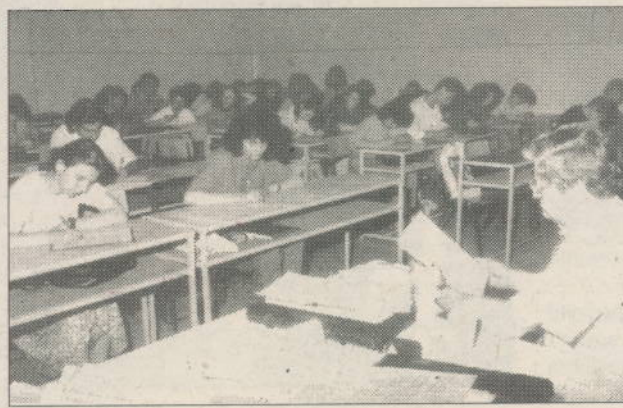
Gândurile care te năpădesc la începutul fiecărui an universitar - în cazul meu, fenomenul acesta se întâmplă de 39 de ani - sunt un ciudat, dar fermecător amestec de speranță și tristețe, de așteptare și aspirații, de nou și de vechi. Vin către tine, din adâncuri pe care parcă le-ai fi vrut lăstate în uitare, lumi trecute, oameni care au fost (unii), care nu mai sunt (alții); te întâlnești cu alte lumi și aștepți alte universuri; se aud zvonuri de creație, adie o veste de lumină peste un întuneric pe care nici nu-l știi și nici nu-l vrei.

Inima noastră, a celor din învățământ, a profesorilor, are proprietatea unică de a se transforma, fie și pentru un fragment de zi, în primăvară sufletească. Se petrece acum întâlnirea cu florile care se deschid culturii și științei, cu vibrația neîntinată încă de gemete și huiduieli lugubre, de mizerii de tot felul. Orice nouă generație care intră pe porțile facultăților vine aici cu gânduri și sentimente nobile, fremătând de doruri înalte și proiectând pentru ea și pentru restul universului altceva decât sărăcie, in justiție, corupție, fägă-

duieli neîmplinite, războaie, distrugerii ale ființei umane etc.

În fiecare toamnă, măcar pentru un fragment de zi, trăim - profesori și studenți - o stare a spiritului prin care ne definim comunitatea de aspirații. Țintim către Bine și Frumos, spre Adevăr. Evident, ca unele care trebuie să fie ale noastre, ca realități sau ca date ale lumii noastre cea de toate zilele. Lumea se schimbă și trebuie să fie schimbată. Fără cultură și știință nu este posibilă schimbarea lumii, astfel încât ea să fie a omului și nu o lume împotriva omului. Cultura și știința, în viitorul lor, depind de studenții de azi și de profesori. De fapt, de natura comunității care se stabilește între ei. În ceea ce mă privește, gândesc că ne vom regăsi toți întru valorile autentice ale științei și culturii, cu nevoia de a le transforma în căi către adevărul vieții noastre și în surse pentru căutarea a ceea ce încă nu s-a găsit.

■ Prof. univ. dr. Gh. Al. CAZAN,
decanul Facultății de Filosofie și Jurnalistică

de nou an de învățământ 1994 - 1995

STÂND ÎN VĂZDUH

Dumitru Radu POPESCU

De obicei, de obște, de ziua începerii unui nou an universitar, tot poporul universitar e vesel, descuiat, descovoiat, descongestionat, descătușat. Și cu puțină teamă de deochi. Bobocii se visează profesori universitari, doctori docenți, iar profesorii universitari doctori docenți se visează studenți-boboci. Tinerețea țintește spre maturitate, maturitatea e cuprinsă de nostalgia vârstei cu iubiri curate.

Dacă ne uitiăm în Proloagele (vechi texte de limbă română din secolele XVII-XVIII), descoperim în luna lui octombrie:

Întru întâia zi: Praznicul Aco-
perământului Maicii Domnului.

Să citim nițel:

"În zilele împăratului Leon cel Încelept (886-912), în Constantinopol, spre Duminică, făcându-se priveghere de toată noaptea în cinstita biserică a Vlahernei, întru slava Preasfințitei Născătoare de Dumnezeu, la întâia zi a lunii octombrie și de față stând mulțimea norodului, fiind că la patru ceasuri din noapte, Sfântul Andrei, împreună cu ucenicul său, fericitul Epifanie, și-au ridicat ochii în sus și au văzut pe Împărăteasa cerului, pe Preasfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu, stând în văzduh și rugându-se. Și era, strălucind de lumină ca soarele și acoperind poporul cu cinstitul ei omofor, împreună cu oști cerești și cu mulțimea de Sfinți, care în haine albe și în cucernicie stăteau împrejurul ei... Pe aceasta văzând-o, Sfântul Andrei a zis către ucenicul său, fericitul Epifanie: "Oare vezi, frate, pe Împărăteasa și Doamna tuturor, care se roagă pentru toată

lumea?"

Cei care nu au o precumpănire spre religios, pot, totuși, admira superba viziune artistică a fericților caligrafi: Împărăteasa cerului, stând în văzduh, împreună cu oști cerești și cu mulțimea de sfinți, și rugându-se pentru toată lumea!

La întâia zi a lunii octombrie 1994, câți se mai uită s-o vadă stând în văzduh? Oricum, cei ce n-au precumpănire către religios, pot admira preafericitele cuvinte despre surprerea sfaturilor și gândurilor celor ce cugetă rele asupra noastră.

Tot la întâia zi a lunii octombrie gândul ne poartă către acei studenți români care, la Viena, în 1892, i-au condus pe memoran-diști prin orașul împărătesc. Nu-i uităm nici pe studenții bucureșteni, care, tot în acele vremi, au redactat un Memoriu în sprijinul cauzei ardelen. Ne gândim, de asemeni, la Aurel C. Popovici, carele, tot în acele vremi, a redactat "Replica tinerimii academice române din Transilvania și Ungaria". "Studenții, deci, nu erau străini de esența chestiunii române".

Dar ca să nu pară totul idilic, la începutul unui nou an universitar, voi povesti, în treacăt, cum niște cărturari din altă țară, nu de la noi, Doamne păzește! - colindau prin lume îmbrăcați mai mult sau mai puțin în șalvari, dănțuind pre la casele unor preatini bogăți și venind spre cășile lor ghiftuiți de mâncare, de vin și de toate cele. Aventura lor intelectuală este atât de haioasă încât nu poate fi rezumată, într-o scurtă însemnare, ca aceasta, decât... printr-o fabulă din vechea Chină. Iată fabula

(tradusă de Elvira Ivașcu):

"Un bărbat din țara Qi avea o nevastă și o fiitoare și trăiau tustrei laolaltă, în aceeași odaie. Dar să vedeți: de câte ori pleca el de acasă, se întorcea bine mâncat și bine băut, încât ai fi zis că vine de la cine știe ce mare ospăț. Când nevasta îl întreabă ce fel de oameni sunt cei ce l-au ospătat cu bucate și vin, el răspunde că toți erau bogătași, oameni din cei mai avuți.

Indurerată, nevasta i-a spus fiitoarei:

- De fiecare dată când omul nostru pleacă de acasă, el se întoarce ghiftuit... L-am întrebat pe barba cui își îndestulează el pântecul și mi-a spus că toți sunt oameni cu dare de mână... Ori la noi în casă n-a pus piciorul nicio-dată asemenea neam de oameni. M-oi furișa pe urmele lui, când va pleca iar, să văd unde se duce.

Zis și făcut. Într-o zi se sculă ea dis-de-diminează, îl pândi, și fără să fie văzută, îl urmări îndeaproape. Cât a ținut drumul în lungul orașului nimeni nu s-a oprit să stea cu el de vorbă. Și unde credeți că se ducea ată? La cimitir... Și acolo începu să cerșească înfruptându-se din mâncarea adusă de oameni jertfă în fața mormintelor... Dacă nu se îndestula într-un loc, dădea

tărcoale altor morminte. Și tot așa, umflat de bucate și de vin, ajungea de-i puteai omori puricele pe burtă.

Nevasta se întoarse acasă și-i povesti fiitoarei tot ce văzuse cu ochii ei. Și apoi îi spuse:

- Iată în ce hal s-a umilit cel pe care-l socoteam toiagul bătrâneților noastre.

Apoi începură amândouă să plângă. La întoarcerea acasă, bărbatul, neștiind nimic din cele aflate despre el, se împăună iar...

Cât despre ticăloșiile și umilințele de pe urma cărora ajungi uneori să te lăfăi în bogății și onoruri, nu puțini ar fi cei ale căror neveste și ibovnice ar trebui să plângă și ele de rușine.

Tâlcul: Multe împăunări au fost plătite cu umilințe".

Meng Zi (372-289 î.e.n.)

Suntem siguri că studenții și cărturarii români din Viena de altădată nu s-au îndestulat prin cimitire. Mai degrabă ei se uitau să vadă cine stă în văzduh și cine stă pe pământ, cine se roagă și cine se binevoiește pentru esența chestiunii române.

Dar, de unu octombrie, să nu fim moralisti! De obicei, de obște, de ziua începerii unui nou an universitar, tot poporul universitar e vesel, descuiat, descovoiat, descongestionat, descătușat.

ABSOLVENȚI DE CEA MAI ÎNALTĂ CONDITIE!

Ancorându-se tot mai puternic în strategia perfecționării necon-tenite a activității pe care o desfășurăm în această Universitate, demnă de exigențele vremurilor spre care năzuim, avem datoria esențială de a nu ezita să cheltuim oricâte energii pentru a apăra și spori nemăsurat prestigiul instituției noastre de învățământ și de a pregăti absolvenți de cea mai aleasă condiție, cu o înaltă competență, care să fie primiți cu brațele deschise - acum și în viitor - de societatea noastră, de România de mâine, ale cărei interese să le aperse cu dăruire nestinsă.

Celor care sunt de-acum în pragul absolvirii cursurilor Universității noastre, la diversele ei facultăți, le doresc și-i sfătuiesc să abordeze cu cea mai înaltă responsabilitate pregătirea examenelor de licență pentru a putea pași cu dreptul în profesie. Numai așa vor putea să se mândrească

prin vremi, fiecare în parte și cu toții la un loc, cu faptul că au fost printre primii care au așezat solid piatra de temelie a Universității "Spiru Haret", instituție ce va putea fi cu atât mai puternică prin vremi, după cum fiecare dintre personalitățile ce își încheie studiile va contribui la sporirea prestigiului său.

Tuturor celor care - de la catedră - militează pentru formarea viitorilor absolvenți le doresc, în aceste momente, să găsească drumul cel mai sigur spre asigurarea, la cele mai înalte cote, a pregătirii temeinice a studenților noștri, a legării ei strânse de cerințele vieții, de pretențiile tot mai mari pe care societatea le așterne în calea viitorilor absolvenți ai școlii superioare.

■ Prof. dr. Gh. I. IONIȚĂ,
decanul Facultății de Istorie -
Geografie

PREȚUIREA ANTE- MERGĂTO- RILOR

A intrat în tradiția culturii noastre naționale ca, la începutul fiecărui octombrie, alma mater studiorum să-și adune pe studenți și pe magistri într-un scop comun și într-o speranță de adevăr și de lumină a minții și de înălțare a sufletului. În această orchestrație de gânduri și de muncă, să nu uităm pe înaintașii noștri și să le cinstim memoria, fiindcă ei ne sunt îndemn și în ei ne găsim reazem. M-aș referi la cel care a dat strălucire sociologiei românești și care a devenit un nume de referință în creația universală, pentru că preceptul său de strădanie și felul său aparte de a se afirma în lumea academică au devenit de notorietate, mai ales pentru studenți, dar și pentru cei ce au ambiția permanentei depășiri de sine. Așa după cum se știe, mergând la studii în Occident, Dimitrie Gusti nu s-a manifestat într-o postură umilă și plecată în fața celebrităților apusene. El și-a ales modele, dar nu și-a construit idoli. Unul - și am putea spune singurul său model - a fost Goethe, care a reprezentat pentru tânărul intelectual român o culminație a gândirii universale și o speță aleasă de tensiune creatoare. "De la Goethe - spunea Gusti - am primit lecția dinamică, pe care n-am uitat-o nici astăzi, de curaj de viață, de civilizație, de îndrăzneală și de modestie. În căutarea mea, în sfârșit, am găsit la Weimar un profesor incomparabil, pe care l-am simțit ca pe un contemporan, ca și cum ar fi trăit, căruia îi ceream sfatul și obțineam de la el răspunsul la toate chestiunile care priveau viața și munca mea". Dar, apoi, tânărul Gusti realizează o detașare de modelul său de referință și încearcă propria sa afirmare de sine, formulându-și un precept de muncă și de viață pe care ni-l putem însuși și pe care orice student se cere să-l cunoască: "A se fixa conștient de sine în carul său și dacă cei patru cai nedisciplinați devin furioși sub hamurile lor, a dirija forțele lor dezordonate, a supune cu biciul pe acela care se îndepărtează ori stă pe loc, a conduce, a lovi, a opri, ori a face să înainteze cei patru cai, până la acele șaisprezece picioare le conduc la scopul urmărit, în același pas și în aceeași mișcare - iată ce se numește un maistru". Un maistru, ca și un "ucenic" consimt, de fapt, la un perpetuu triumf al sacrificiului, triumf pe care-l începem acum, dar pe care nu-l terminăm decât o dată cu viața.

■ Prof. dr. Virgiliu
CONSTANTINESCU-GALICENI,
decanul Facultății de
Sociologie-Psihologie

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT

Tranziția din perspectiva intereselor naționale (II)

(Continuare din pag. 1)

aspirațiile noi. Ceasul e greu. Europa politică, Europa morală, de asemenea, (Europa economică, am adăuga noi azi - A.B.) ni se înfățișează ca niște edificii pe jumătate distruse, pe care trebuie să le reclinăm. La această operă uriașă, fiecare trebuie să aducă partea sa. Colaborarea învățătorilor și a cugetătorilor nu e mai puțin importantă¹⁾.

Invocând asemenea idei, pentru evidenta lor actualitate, nu este lipsit de semnificație a aminti, în aceeași ordine de reflecție privitoare la ipostazele și conexiunile tranziției, remarcă unui recent raport al Consiliului Clubului de la Roma. Acest raport, care se dorește "o strategie pentru supraviețuirea lumii", semnalează cu îndreptățit realism: "În țările care se deschid astăzi spre libertate, democrația este introdusă într-o situație care reclamă de la cetățeni atitudine și scheme de comportament mult schimbate. Inevitabilele probleme de tranziție (subl. - A.B.) la democrație sunt dificile. Însă apare și o altă întrebare, încă și mai serioasă. Democrația nu creează automat o punte de trecere de la o economie colonială sau neocolonială, sau de la o economie birocratică centralizată, la o economie de piață bazată pe competiție și creșterea producției. Într-o situație de tranziție cum e cea de azi, care din cauza schimbărilor bruște și neprevăzute - nu a fost planificată sau pregătită, structurile, atitudinile, relațiile de piață și stilurile manageriale necesare, pur și simplu, nu există. Dacă o asemenea situație este lăsată să continue prea mult timp, probabil că democrația va ajunge să pară răspunzătoare de criza economică, de penurie și nesiguranță. Însuși conceptul de democrație ar putea fi pus la îndoială, ceea ce ar permite luarea puterii de către extremiștii de o culoare sau alta"²⁾.

Condițiile, criteriile și valorile tranziției devin cu atât mai necesare a fi analizate cu cât "democrația nu e un panaceu" iar "o întrebare trebuie pusă: ce fel de democrație și cu ce scopuri?"³⁾ - atrag atenția autorii.

O sinteză a abordărilor de până acum privind esența și trăsăturile tranziției, raportarea ei la interesele naționale ale țărilor în cauză, ca și la contextul internațional contemporan relevă preponderența tezei că țările foste socialiste s-au înscris într-un proces de modernizare simultană în direcții fundamentale cum ar fi: instaurarea instituțiilor democratice și a pluralismului politic, alinierea economiei la exigențele tehnologiilor de vârf, la criteriile concurenței și liberei inițiative, asigurarea unui coeficient sporit al protecției sociale sau șanselor egale de afirmare. Apare astfel evident că obiectivele majore ale tranziției se constituie sau reprezintă democratizarea societății și restabilirea economiei de piață, cu varianta ei mai mult sau mai puțin clarificată, economia socială de piață, afirmarea efectivă a statului de drept iar în cadrul acestuia, manifestarea liberă a cetățenilor, conștiință de drepturile și îndatoririle ce le revin. Sunt, desigur, obiective generale care, în condițiile unei țări sau alteia, îmbracă trăsături specifice.

Din această perspectivă, nu încapem îndoială că "încercătura" de idei și diversitatea de programe opționale ale tranziției, forța constructivă a acestui proces își au izvorul de vitalitate, de coerență strategică și eficiență social-umană

în cerințele și interesele naționale. Pentru societatea românească în ansamblul său este hotărâtor a se clarifica natura, caracterul și scopul tranziției, al reformei sau reformelor (cât de profunde, în ce scopuri, cu ce mijloace și, mai ales, în folosul cui?).

Este de la sine înțeles că interesele generale, naționale nu pot fi echivalente cu dorința sau opțiunile unui singur partid, oricare ar fi el, sau ale unei alianțe de partide dat fiind că, așa cum arată un adevăr elementar al vieții sociale, un partid politic, oricum s-ar intitula, sau o alianță de partide, mai ales cu ideologii contrare și programe eterogene, nu reprezintă automat interesele naționale în "tot ceea ce fac" și în "tot ceea ce proclamă". În genere, mai ales în viața socială - și cu atât mai necesar în politică - noțiunea de interes are sau ar trebui să aibă înțelesuri precise, bine delimitate, clarificându-se dacă este vorba despre națiune, despre stat ca reprezentant al ei, ori despre un partid, un grup de partide, despre un grup social organizat ori spontan, neorganizat. În orice caz, măsura inconfundabilă a reprezentării intereselor naționale o constituie faptele, nu vorbele, declarațiile.

Experiența celor aproape cinci ani care au trecut de la evenimentele din decembrie 1989 arată că tranziția reprezintă un proces sau, mai exact, un șir de procese

dinamice, contradictorii, de durate și intensități diferite, în funcție de sfera sau domeniul în care au loc - politică, economică, viață socială, comportament etic, cultură, învățământ etc. Asemenea procese, insuficient analizate și cu atât mai puțin clarificate în fața opiniei publice, mai mult invocate electoral, propagandistic (fiecare dintre partidele politice "trăgând spuza pe turta lui"), arată că totuși este vorba despre aspecte diferite și diferențiate ale tranziției: de la partidul unic la democrația pluralistă și statul de drept; de la economia centralizată, de comandă, la cea a liberei concurențe, a pieței; de la o structură socială generată de preponderența proprietății colective, de stat, la o nouă structură a claselor sociale, stimulată, între altele, de revigorarea proprietății particulare. Acest din urmă aspect a deschis și calea polarizării sociale bogăți-săraci.

Pe de altă parte, societatea noastră se află și în tranziția către o nouă diviziune internațională a muncii, fiind îndreptățită a tinde către un loc nou al economiei naționale în economia zonală și mondială. Toate aceste "tranziții" sau fațete ale ei - înțelese unilateral, acceptate tacit sau ignorate în vâltoarea evenimentelor - au fost și sunt confruntate cu absența unor proiecte cuprinzătoare și coerente de reforme structurale care să țină seama de datele obiective ale realității românești, văzute prin prisma intereselor naționale, articulate pe o asemenea direcție majoră. Consecințele negative ale unei asemenea stări de lucruri sunt vizibile.

1. P.P. Negulescu, *Partidele politice*, Garamond, București, 1993, p. 41.

2. Alexander King, *Bertrand Schneider, Prima revoluție globală*, Editura tehnică, București, 1993, p. 85.

3. *Idem*, p. 84.

Cu speranță și încredere

(Continuare din pag. 1)

cu speranță și încredere în capacitate personală și în forța morală a binelui, a științei, capabilă să ne elibereze de ignoranță, de suferință și de mizerie socială.

Am cunoscut personal frământările acestei perioade de formație, cu contradicțiile și eforturile inevitabile generate de limitele timpului și ale individualității proprii, fără a mai aminti împrejurările, nu o dată nefavorabile. Am cunoscut în ediții repetate drama acestui proces la unii dintre elevii și colaboratorii mei apropiați. După trecerea anilor consider eșecul unora dintre ei explicabil prin minimalizarea unei participări active, conștiente, având iluzia că personalitatea se formează prin deprindere și imitație.

Am recunoscut în altă categorie de tineri ignorarea sau concepția greșită asupra rolului modelator al unui maestru sau mentor în formarea propriei personalități. Am cunoscut mari învățați care au mărturisit în plină maturitate influența pozitivă, modelatoare ce au avut-o asupra lor, în perioada tineretii, personalități de seamă ale gândirii, ale științei și culturii. În acceptarea unui model se împletesc admirația, afecțiunea și cunoașterea vieții și operei maestrului.

Procesul de formare a personalității nu este imitativ și nici declarativ. Se realizează nu prin discursuri și angajamente, ci printr-o acțiune continuă, atât prin lecturi "de căpătâi", cât mai ales prin procesul unei munci creatoare continue. Am cunoscut tineri care au declarat cu îngâmfare că nu dădorec nimănui nimic în formarea lor. Ce profundă eroare izvorâtă din ignoranță și

ingratitude! Marile personalități au influențat în toate timpurile oamenii și au indus, la rândul lor, formarea altor personalități. Istoria culturii abundă în exemple de acest fel, ca o torță transmisă din generație în generație. Studenții noștri au la îndemână numeroase exemple ce-i pot ajuta în formarea propriei lor personalități; le pot găsi în exemple vii sau în istoria culturii naționale și universale.

Școala superioară are un rol decisiv în formarea personalității viitorilor ei absolvenți. În anii universitari sunt realizate condiții optime pentru formarea unei personalități proprii de specialist și pentru desăvârșirea umană care a început în adolescență. Este o epocă unică în existența noastră: s-o folosim cât mai bine posibil! Realizăm în acest fel condițiile necesare pentru etapa ulterioară de afirmare a personalității, în care se produce integrarea noastră directă, creatoare și viața socială, moment în care apare un nou parametru ce ne definește - eficiența socială. Personalitatea formată în etapele precedente, mai mult sau mai puțin realizată, după potențialul individual, aduce în această etapă contribuția sa la dezvoltarea vieții sociale sub toate formele ei.

Cel care intră în acest an sau își continuă studiile nu trebuie să uite că pășește în Universitatea Spiru Haret confruntat cu aura legendară a celui ce a fost o personalitate creatoare a învățământului, științei și culturii naționale. Întreaga viață și opera lui Spiru Haret ne exemplifică devotamentul pentru marile idealuri ale poporului român; o muncă susținută, creatoare de valori spirituale.

Gaudeamus igitur

(Continuare din pag. 1)

Avem nevoie de institutori! Avem nevoie, de asemenea, și de o mulțime de specialiști cu pregătire medie pentru medicină, stomatologie, tehnică dentară, pentru contabilitate și comerț, administrație și secretariat. E ceea ce Fundația noastră a prevăzut din capul locului și chiar de la înființarea Universității Spiru Haret a și pus în practică. Ea are astăzi nu mai puțin de 15 colegii universitare cu durata studiilor de 3 ani, dintre care 6 de institutori și două de administrație și secretariat, fără a mai vorbi de cele trei de asistenți medicali.

Poți oare să nu-ți amintești, stimate cititor, de acel savant de renume internațional care, pe vremea ministerului său, ținea să se ducă din pasiuone pentru școală, fără surle și tobe, aproape incognito, la o școală sătească sau la alta, să vadă cu ochii săi cum învață copiii și cum îi învață institutorii? Și, amintindu-ți, mai ai oare de ce te mira că Universitatea Fundației noastre îi poartă numele? Pentru ea, Spiru Haret e un simbol, simbolul marelui învățat, om de știință celebru, care știa, între multe altele, și că drumul către cultură îl deschid institutorii. Oricine are o viziune de ansamblu asupra necesităților cultural-științifice ale României de astăzi își dă repede seama de utilitatea cadrelor cu bună pregătire medie de specialitate.

Ne-am oprit mai mult la acest aspect în cinstea primei serii de

absolvenți ai colegiilor noastre de 3 ani, cărora nu mă pot abține de a nu le ura, chiar înainte de a le elibera diplomele: urmați calea lui Spiru Haret! Dați-ne, nouă și țării, absolvenți buni și foarte buni!

N-am vrea să se înțeleagă din cele spuse că facultățile Universității noastre s-ar afla cumva pe planul al doilea al interesului. Ele dau însă de-abia cu începere de anul viitor primele licențe. Fără falsă modestie, putem totuși afirma de pe acum că vor fi bine și foarte bine pregătiți. Dacă ne-am oprit mai mult la colegii, e întrebă și uneori discută cu ei despre cele mai eficiente mijloace de lucru în seminar, în clinici sau în ateliere de tehnică, la calculator etc. Au, deci, și domniile lor mereu asemenea preocupări, căci este oare o mai mare satisfacție pentru un cadru universitar în afara aceleia de a i se spune de un fost student devenit om de cultură și de știință: "Am fost studentul Dumneavoastră"?

La început de un universitar, pomim de la ideea că vom face ca, la timpul său, să ni se spună: "Știi, eu am fost studentul Dumneavoastră".

La început de un universitar, pomim de la ideea că vom face ca, la timpul său, să ni se spună: "Știi, eu am fost studentul Dumneavoastră".

Studenții noștri

(Continuare din pag. 1)

subiectivismul - cea mai frumoasă activitate din câte există pentru că materia primă este omul. Firește și medicina umană are, dacă doriți, același obiect, omul, și este și ea o activitate frumoasă, dar ea se ocupă de corpul omenesc, pe când cadrul didactic modelează suflete, instruieste și educă oamenii.

Eu am privit întotdeauna activitatea didactică ca o colaborare între profesor și student, cu efecte benefice pentru amândoi. Ar fi o greșeală de neiertat ca studentul să caute drumul de minimă rezistență, să smulgă profesorului o notă de trecere, fără a-și fi însușit minimul de cunoștințe necesar. Nu profesorul ar fi cel păcălit, cum ar putea părea unui neavizat, ci studentul. Într-adevăr, presupunând chiar că studentul ar reuși să obțină o diplomă fără acoperirea corespunzătoare în cunoștințe, el va obține cu mare greutate un loc de muncă. Întreprinderile nu mai sunt obligate să angajeze pe timp de 3 ani pe un absolvent numai pentru că acesta avea o diplomă și o repartiție guvernamentală. În lipsa unei repartiții, astăzi ocuparea unui post se face, de regulă, printr-un concurs. Rezultă că este necesar să posezi, nu numai minimum de cunoștințe pentru a obține nota 5, ci să fii cât mai bine pregătit, pentru că, așa cum este și firesc, la un concurs va fi întotdeauna preferat cel mai bun.

Îmi amintesc că atunci când am terminat studiile, a trebuit să susțin un concurs ca să fiu primit ca inginer la Administrația Porturilor și Căilor de Comunicație pe Ape, unde am lucrat în primii trei ani de activitate, după care am trecut în învățământul superior tehnic. Îmi amintesc și ce temă am primit la concurs: Calculul eforturilor în grinda cu zăbrele a unei macarale din portul Giurgiu. Inginerul a comparat rezultatele obținute de mine cu

cele din proiect și a spus: "Da! E bine!" Trăiesc și acum emoția pe care am avut-o atunci, când îmi amintesc aceste cuvinte. Închipuți-vă că la cursul de mecanică nu aș fi citit capitolul despre grinzile cu zăbrele și că nici la examen nu m-ar fi ascultat profesorul din acest capitol, iar eu m-aș fi bucurat că l-am păcălit. În ce situație aș fi fost la concurs? Ce ar fi spus membrii comisiei despre mine când ar fi auzit că nu știu nimic despre grinzile cu zăbrele și că doresc totuși să lucrez în porturi pline de macarale, de magazii și hale cu structuri alcătuite din grinzi cu zăbrele? Nu m-ar fi considerat neserios? Nu s-ar fi mirat cum am reușit să termin Politehnica?

Timpul rezervat învățământului superior trebuie folosit pentru a învăța. Odată irosit, acest timp nu se va mai întoarce niciodată. Iluzia că se va putea învăța și asimila temeinic după absolvire ceea ce nu s-a însușit în anii de studii este o amară iluzie. După ce se încheie studiile și absolventul intră în viața activă, timpul exercițiu asupra lui o presiune din ce în ce mai mare. Puținul răgaz de care mai dispune îi ajunge abia ca să se țină la curent cu noutățile științei, tehnicii, culturii în general, și această îndeletnicire nu este posibilă decât dacă este grefată pe o solidă pregătire fundamentală dobândită în școală.

În concluzie, la început de nou an universitar, aș îndemna pe studenți să utilizeze cât mai eficient timpul destinat învățământului superior, iar pe cadrele didactice să prezinte atât de frumos, de atrăgător prelegerile sau lucrările practice încât studenții să învețe cu drag și să se jeneze, în primul rând ei, dacă se prezintă la examen nepregătiți. În felul acesta s-ar realiza acea activitate didactică ideală, de colaborare între profesor și student, pe care mă încapățânez s-o cred, nu o simplă utopie, ci un ideal perfect realizabil.

PERSPECTIVE ALE RELAȚIILOR ROMÂNNO-MAGHIARE

Negreșit lucru, vizita oficială pe care ministrul român al afacerilor externe, Teodor Meleșcanu, a efectuat-o la Budapesta la 5 septembrie deschide noi perspective încurajatoare ale dezvoltării relațiilor româno-maghiare. Ea se produce la momentul oportun pentru a orienta pe un făgaș mai sigur și mai productiv dialogul dintre cele două țări vecine, grevat decenii de-a rândul de neînțelegeri profunde.

Trecutul mai îndepărtat sau mai recent este, într-adevăr, o dovadă elocventă a acestor stări de lucruri. De la înfăptuirea României Mari, în 1918, consacrată prin Tratatul de la Trianon (1920), Ungaria nu s-a putut resemna niciodată de a fi pierdut Transilvania, iar recuperarea ei a rămas de-a lungul timpului un obiectiv prioritar al politicii externe maghiare. Dictatul de la Viena, din august 1940, a dat expresie acestei politici iredentiste, sprijinită pe atunci de puterile Axei, iar Ardealul de nord a căzut sub dominația regimului horthyst vreme de cinci ani. Restabilirea drepturilor noastre suverane asupra Transilvaniei în totalitatea sa, consacrată prin Tratatul de pace de la Paris (1947), și ulterior consfințirea principiului inviolabilității frontierelor postbelice în Europa prin Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa (1975) au pus stavilă unui iredentism maghiar violent. La care s-au adăugat, în anii de expansiune ai "socialismului real", bunele relații frățești ce trebuiau să domnească în mod obligatoriu între România și Ungaria și care împiedicau în mod evident izbucnirea unei dispute teritoriale. După semnarea Actului final de la Helsinki și pe măsură ce respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului a devenit o dimensiune importantă și dinamică a "procesului CSCE", iredentismul maghiar a adoptat o nouă strategie. Cum revizuirea frontierelor era un subiect aproape tabu, chestiunea trebuia să fie abordată altfel, într-un context mai simpatic și mai atrăgător, care să placă în primul rând Occidentului. Ori ce putea fi mai la modă - mai ales în ultimele două decenii - decât problematica drepturilor omului, nesocotite și batjocorite în Europa de Răsărit? Iredentismul maghiar s-a convertit ca atare într-o cruciadă pentru apărarea drepturilor minorității maghiare din Transilvania. Reprezentanții guvernului de la Budapesta, secundați de o diasporă maghiară puternică și inteligentă, au pledat *urbi et orbi* cauza acestei populații minoritare, supusă tuturor privațiilor și mârșăviilor. "Genocidul cultural", săvârșit, chipurile, de autoritățile românești împotriva etnicilor maghiari, a fost vânturat în multe foruri internaționale, unde eram inundați

de memorii calomnioase... Ca să nu mai vorbim de încercările istoricilor maghiari de a răstălmăci sistematic, în fel și chip, trecutul Transilvaniei.

Din 1990, marile prefaceri politice ce s-au produs în țările Europei Centrale și de Est au provocat și o recrudescență a naționalismului șovin, care a dus, după cum se știe, la tensiuni, crize și conflicte civile grave. Stau măturie, în această privință, tragedia actuală din spațiul fostei Iugoslavii, ca și conflictele existente în țări din componența fostei Uniuni Sovietice. În aceste condiții, în care principiul autodeterminării popoarelor - prost înțeles și greșit aplicat - a generat un proces de dezintegrare rapidă a statelor multinaționale, iredentismul maghiar, chiar și camuflat de mantia atotcuprinzătoare a drepturilor omului, a început să fie perceput de cancelariile diplomatice occidentale ca un factor de instabilitate, capabil să genereze noi stări conflictuale extrem de periculoase în inima însăși a Europei. De aici, rezervele pe care occidentalii au început să le aibă față de pretențiile

Budapestei. De altfel, lansarea Planului de stabilitate în Europa, inițiat de premierul francez Edouard Balladur, dă expresie unor astfel de preocupări, devreme ce garantarea unui tratament nediscriminatoriu față de minoritățile naționale se poate înfăptui în condițiile respectării stricte a inviolabilității frontierelor existente. Există, prin urmare, în prezent, premise care ne permit să credem că problematica minorităților naționale - concepută ca o parte integrantă a problematicii drepturilor omului - va trebui să fie soluționată, acolo unde este cazul, în conformitate cu standardele europene prevăzute de documentele internaționale pertinente ale ONU, CSCE sau Consiliului Europei. Este ceea ce va trebui să priceapă, vrând-nevrând, și UDMR, care, dacă va adopta un comportament politic normal și constructiv, va putea să contribuie la găsirea soluțiilor celor mai judicioase privind drepturile minorităților naționale.

Convorbirile avute la Budapesta de ministrul nostru de externe s-au soldat cu rezultate pozitive: instaurarea între cele două părți a

unui climat de încredere și a unui spirit de conlucrare, fără de care nimic nu este cu putință; o voință politică sporită, capabilă să permită depășirea dificultăților existente și să deschidă noi căi de relansare și de amplificare a dialogului româno-maghiar pe plan politic, militar, economic, cultural și umanitar. În acest context, de o importanță deosebită este finalizarea cât mai curând cu putință a tratatului de bază, de bună vecinătate și cooperare, între România și Ungaria. După cum se știe, acest document bilateral va trebui să cuprindă o clauză potrivit căreia niciuna din părți nu are pretenții teritoriale față de cealaltă, precum și prevederi mutual acceptabile referitoare la drepturile minorităților maghiare și române existente în cele două țări. Convenirea și semnarea tratatului de bază sunt de natură, așa dar, să inaugureze o etapă calitativ nouă în raporturile româno-

maghiare. Spiritul deschis și constructiv cu care premierul Gyula Horn și ministrul de externe Laszlo Kovacs au abordat ameliorarea și dezvoltarea relațiilor cu România ne fac să sperăm că, de data aceasta, suntem pe calea cea bună. Acum trebuie să acționăm pentru finalizarea tratatului de bază. Iar pentru aceasta este nevoie ca extremiștii de toate culorile să-și potolească zelul intempestiv și să priceapă adevăratele rosturi ale interesului național. De asemenea, opoziția trebuie să sprijine și ea demersul nostru diplomatic și politic menit să ducă la reconcilierea și cooperarea cu Ungaria vecină. Este, fără îndoială, un pariu dificil, dar care trebuie câștigat cu orice preț, dacă dorim ca cele două țări să-și aducă într-adevăr contribuția la stabilitatea și prosperitatea Europei.

■ Valentin LIPATTI

La Fundația România de Măine

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

DEMOCRAȚIA ÎNGRIJORATĂ

("Le Nouvel Observateur"
nr. 1543/1994)

La acest sfârșit de secol, ne spune sociologul Alain Touraine, democrația este îngrijorată. Pentru că procesul de globalizare pare să zdrobească diversitatea culturilor. Pentru că cetățeanul se transformă în client. Pentru că opinia publică pare să i se substituie consumul de programe, iar apărarea individului se degradează în particularisme; în secte și în obsesia identității personale și colective.

Potrivit lui Alain Touraine, democrația este indispensabilă pentru ca libertatea să poată administra raporturile dintre raționalizare și identități. "Dacă democrația este amenințată și dacă ea a fost atât de des distrusă, subliniază el, este pentru că în lumea contemporană, universul raționalizării și cel al identităților, universul piețelor și cel al comunităților se separă din ce în ce mai mult, iar democrația nu poate trăi în nici unul din cele două, când sunt dissociate unul de celălalt. "Criza modernității este reflexul unui vârtej: nu ne mai simțim stăpâni ai lumii pe care am modelat-o. Raționalitatea instrumentală face din noi niște ucenici vrăjitori,

ea ne impune logica sa, cea a profitului sau a puterii, astfel încât, pentru a-i rezista, trebuie "să facem apel la ce este mai puțin modern în noi, cel mai legat de o istorie și de o comunitate".

Punându-și întrebarea ce este democrația, Touraine propune un răspuns critic întrebării născute dintr-un dublu refuz - cel al Statului mobilizator prea arogant și cel al unei confruntări față în față, periculoasă, între piețe și "tribuni". Pentru a recompune o lume care se fărâmițează, pentru a pregăti acest secol al XXI-lea, trebuie să redăm un conținut democrației dacă vrem să evităm ca ea să se degradeze într-o libertate a consumului, într-o superpieță politică.

Or, democrația este mult mai mult decât un simplu for de negociere între interese opuse. Ea este, înainte de toate, "spațiul public deschis în care se combină memoria și proiectul, raționalitatea instrumentală și moștenirea culturală". Idealul democrației nu poate fi o fuziune în universal care ne-ar deposeza de toate particularismele noastre. Iată de ce democrația este, înainte de toate, o cultură: cea care ne permite să devenim, în același timp cât mai universali și cât mai particulari posibil.

Democrația este deci o metisă, pentru că federalizează elemente care tind constant să se separe: rațiunea, libertatea personală și identitatea culturală. Prelungindu-și reflecțiile asupra actorului, Touraine vede în noțiunea de subiect conceptul-cheie al democrației. Proiect de viață, istorie și activitate niciodată încheiată, care încearcă să reunească ceea ce tinde să fie divergent, subiectul este, în același timp, rațiune, libertate și memorie. El combină în traiectorii singulare universalul și particularul, universul tehnic și universurile simbolice, semnele și sensul.

Adevărata victorie a democrației nu constă deci în a sucomba în fața rațiunii lui "laissez-faire" sau a pieței, ci în a reconcilia diversitatea proiectelor de viață. Lumea, în această perspectivă, nu mai este un loc al deziluzionării cum credea Weber. Democrația este, dimpotrivă, expresia politică a "iluzionării lumii".

Touraine demonstrează că nu se poate confunda democrația cu anarhia. Nu există o democrație a lui "laissez-faire" și orice democrație este voluntaristă. Economia de piață, dacă este o condiție necesară a democrației,

nu este și o condiție suficientă. După cucerirea drepturilor civice și apărarea justiției sociale, democrația trebuie să fie, înainte de toate, astăzi, instrumentul recunoașterii celuilalt și al comunicării culturale. Ea este singura capabilă, grație unui multiculturalism bine temperat, să recompună o lume sfărtecată între piață și "tribuni", între globalizare și identități închise. În acest sens, democrația este astăzi o idee nouă.

Cartea lui Alain Touraine "Ce este democrația?" propune deci o definiție forte a democrației, în fața procesului de slăbire a acesteia. "Nu mai vrem, conchide Touraine, o democrație de participare; nu ne mai putem mulțumi cu o democrație de deliberare; avem nevoie de o democrație de eliberare". "Ce este democrația?" este fără îndoială unul dintre eseurile politice cele mai importante publicate după "Teoria justiției" a lui Rawls.

Dar, la antipodul acestuia, Touraine propune o concepție propriu-zis democratică și nu liberală a societății politice. Secolul al XXI-lea va asista el oare la confruntarea, într-o luptă inedită, dintre democrație și piață, ieri încă aliate împotriva adversarului lor totalitar?

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

DIMITRIE GUSTI despre universitate

Prin numele generic de Universitate se înțelege un total de lucruri, voințe și fapte, mai drept un sistem de relații structurale între ele, și anume: în afară, raporturile universității cu statul și societatea, iar înăuntru, viața materială și culturală academică în legătură cu profesorii și studenții; legăturile studenților între ei, ale studenților cu autoritatea universitară și, în sfârșit, legătura studenților cu profesorii.

După cum vor fi sau nu aceste legături, așa va fi, ori, propriu-zis, nu va fi universitatea. Organizație, planuri, bunăvoință, gânduri, cuvinte despre universitate, totul se reduce la unificarea de fapt, armonică și fericită, a acestor relații vii și dezvoltate.

Universitatea formează astfel o comunitate socială de viață și de concepție, care se înfăptuiește prin strânsa conlucrare a profesorilor cu studenții la acea operă obștească - monument neterminat, ce se clădește de veacuri, - care este știința.

Prin munca lor în comun, zi de zi, în seminarii, clinici și laboratoare, se naște un puternic sentiment de cooperare și de solidarizare a eforturilor noastre unite cu acelea ale tuturor contemporanilor și chiar cu acelea ale înaintașilor ori ale urmașilor (...). Profesorul și studenții, prin egalitatea lor de năzuințe, închinată aceluiași cult al Adevărului, se deosebesc între ei numai gradual, prin munca experienței lor; profesorul este un student veșnic, iar studentul este, prin definiție, studiosus rerum novarum cupidissimus, un profesor începător. Ei formează una și aceeași familie: universitas doctorum et scholarum, corpus academicum, alma mater". (1928)

Textul reprodus dezvăluie, prin esența și tezele lui fundamentale, înțelesul și natura universității, așa cum le concepea, în 1928 și mai târziu, renumitul fondator și îndrumător al Școlii sociologice de la București - cea dintâi școală românească de sociologie de mărime europeană (și universală) - neegalată încă și greu egalabilă, atât prin cunoașterea realității sociale aplicând metoda monografiei sociologice, cu caracteristicile ei generale și specifice, cât și prin acțiune socială, etică și politică - deoarece Universitatea nu-i apare lui Dimitrie Gusti o simplă chestiune de administrație și reglementare, de forme fără cuprins solid, de cursuri pentru examene și de examene pentru anumite cariere, ci ca "un sistem de funcții sociologice, politice și etice și de bogate și elastice relații specifice", care ar trebui cunoscute, înțelese și aplicate în totalitatea lor. Funcția etică și socială a universității este îndeplinită prin formarea, îmbogățirea și înobilarea societății, prin mijlocirea științei (cunoașterii) și conștiinței, iar știința a fost și va fi o forță socială vie, ce face parte din ființa societății, în măsura în care este pârghia vieții popoarelor (și națiunilor), transformându-le condițiile materiale și spirituale în care își trăiesc traiul lor specific, asimilându-și ceea ce li se potrivește și creând tot timpul bunuri folositoare vieții lor.

Astfel, Dimitrie Gusti socotește că știința nu se sprijină în universitate numai prin trecutul ei verificat din punct de vedere practic, ci și pe cunoștințele noi, rezultate ale cercetării științifice ale altora, asupra cărora profesorul se pro-

nunță direct și cinstit, după capacitatea lui proprie, adăugând, bineînțeles, cunoștințe ieșite din cercetările lui. "Caracterul științific de înaltă instituție culturală - consideră Dimitrie Gusti - îl dobândește universitatea tocmai prin răspândirea și cunoașterea metodei de cercetare, prin a cărei bună întrebuințare s-a ajuns la temeinicia adevărului științific. Această artă de a descoperi - Ars inveniendi - se învață în seminarii, în clinici și laboratoare (...). Învățământul universitar este deci, în esență, o metodă, având ca scop ultim a ridica spiritele deasupra cunoștințelor tradiționale, de amănunt, pentru a se face vrednice de acea demnitate, care este facultatea de a cugeta prin sine însuși și a naște idei personale. În acest fel, prin obișnuința de a fi conștiincios, prin conștiința responsabilității oricărei afirmări bine cumpănite, prin stăpânirea de sine, prin modestie și demnitate se creează caracterele și acea elită, de care societatea contemporană are atâta nevoie, pe care o așteaptă și care totuși întârzie să vină!"

Universitățile de tip medieval au îndeplinit, în spiritul vremii lor, o asemenea funcție etică, universitățile moderne și contemporane au înobilat tradițiile cu cerințele vremurilor lor, astfel încât orice universitate croită spre a fi "fabrică de diplome" este din temelie greșită. "Universitatea are chemarea, cu alte cuvinte, a da societății și statului pe conducătorii ei firești, în toate direcțiile și pe toate tărâmurile. Căci, dacă democratismul este o activitate și o responsabilitate a masei pe tărâmul economic, cul-

tural și politic, în deosebire de responsabilitatea și activitatea adunată numai în persoana monarhului absolut ori a unei clase privilegiate, nu poate fi înțeleasă o democrație ade-

vărată fără directori de conștiință, bine pregătiți, și fără îndrumători ai opiniei publice, de toate gradele și de toate felurile, conștienți de menirea lor de conducători".

În înfăptuirea acestui scop este nevoie, în concepția lui Dimitrie Gusti, de încetățenirea culturii sociale și politice în universitate, în măsura în care această "comunitate socială de viață și de concepție" a profesorilor și studenților nu are menirea de a formatiți, "ci forțele vii ale Neamului".

Universitatea "Spiru Haret" din București îndeplinește, prin activitatea comună a profesorilor

și studenților facultăților care o alcătuiesc, la cursuri, seminarii, clinici, laboratoare, funcții etice, sociale și naționale, urmărind, printr-o politică socială bine chibzuită, interesele social-naționale ale României de azi și, mai ales, ale României de mâine. Ea oferă studenților ei "sarea înțelepciunii" românești: solidarizarea axiologică a românilor în momentele de cumpănă prin care trece națiunea, formând personalități de vocație de care este nevoie acum și aici, sub deviza "Pro scientia et patria".

■ Ion Mihail POPESCU

LIMBA ROMÂNĂ CA ADĂPOST

Trăiam prin munți, cu toți desculți
Și creșteam oi și făceam nunți
Și ne-nmormântam bătrânii
După datini, ca străbunii,
Apărându-ne cu câinii,
Ne-adormiți în fața stâni.

Ne-am pus păsări lăutari
Preoți ne-au fost munții mari
Și ne-am înfrățit cu codru,
Știind că altfel nu e modru.
Dar s-au pornit peste noi
Dușmăniile puhoi...

Ne-au ars satele-n câmpii,
Ne-au luat strugurii din vii,
Ne-au dus turmele de vite,
Lăsându-ne cu morminte.
Erau cât frunza și iarba,
Părea că luptăm degeaba.

N-am pus, însă, arma jos,
Apărând ce e frumos
Noi le-am înfruntat pe toate,
Din afund de cazemate,
Cazemate sufletești
Din cuvinte românești.

Din cuvinte strămoșești,
Nemurite-n Ipotești, la Hordou și Humulești,
Și călite-n Râșinari
În lacrimi de păcurari.

În vremuri triste, de-altădată,
Făcut-am limba cazemate
Și-am adăpostit în ea
Sufletul ce sângera
De durere și de dor,
De iubire de popor.

■ Ion Dodu BĂLAN

REVISTA

OPINIA
națională

TIPOGRAFIA

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Anca MITRICA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1 București - România.